

MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Bogdan Zdrojewski

SECRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 18.08.2011
nr. 4173 podpis Rucinski

Warszawa, 8 sierpnia 2011 r.

DOZ.JNS-070/33/11[LC]

Pan
Bogdan Borusewicz
MARSZAŁEK SENATU
RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ

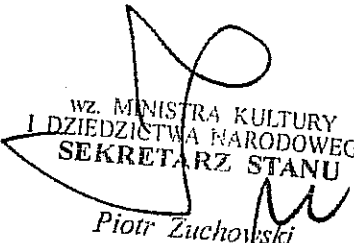
W odpowiedzi na oświadczenie Pana Senatora Ryszarda Knosali przesłane przy piśmie z dnia 13 lipca 2011 r. zn. BPS/DSK-043-3843/11 w sprawie obostrzenia odpowiedzialności karnej za przestępstwo zniszczenia zabytku, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ochrona dziedzictwa zabytkowego na płaszczyźnie prawnokarnej uregulowana została przede wszystkim w rozdziale 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm., dalej jako „u.o.z.”). W art. 108 ust. 1 u.o.z. penalizuje się przestępstwo zniszczenia lub uszkodzenia zabytku. Przepis stanowi, że kto niszczy lub uszkadza zabytek, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Nieumyślne dokonanie czynu opisanego w art. 108 ust. 1 u.o.z., również stanowi czyn zabroniony pod groźbą kary. Czynność wykonawcza określona w art. 108 u.o.z. polega na zniszczeniu lub uszkodzeniu zabytku. W ocenie Pana Senatora ustawowe granice zagrożenia karą za przestępstwa typizowane w art. 108 u.o.z. zostały ustalone na zbyt niskim poziomie, co sprzyja poczuciu bezkarności u potencjalnych sprawców. Poruszony w oświadczeniu problem dotyczy kwestii prewencji generalnej jako jednej z funkcji kar kryminalnych. Nie budzi wątpliwości, że jednym z założeń sankcji karnej jest kształtowanie właściwych wzorców zachowań przez wzmacnianie przeświadczenia o surowości i nieuchronności kar. W tym kontekście przepisy art. 108 i n. u.o.z. mają na celu utrwalanie właściwych postaw wobec wartości zabytkowych. Na wstępie uwaga równie oczywista, co niezbędna. Ustawowe zagrożenie karą, a więc rodzaj i granice sankcji stanowią jedynie abstrakcyjną zapowiedź jej dolegliwości. O tym czy kara orzeczona wobec sprawcy będzie dotkliwa, decyduje w niemniejszym stopniu co ustawowe zagrożenie karą jej sądowy wymiar. Dopiero konkretną karę orzeczoną przez sąd zgodnie z dyrektywami i zasadami wymiaru kary można ocenić

z punktu widzenia jej współmierności w stosunku do społecznej szkodliwości czynu. W tym miejscu należy podkreślić, że część ogólna kodeksu karnego przewiduje instytucje, które uprawniają sąd w zakresie wymiaru kary do wyjścia poza jej ustawowe granice ustalone w poszczególnych przepisach (np. fakultatywne nadzwyczajne złagodzenie kary).

Przestępstwo zniszczenia/uszkodzenia zabytku zagrożone jest jednym rodzajem sankcji – karą pozbawienia wolności oraz środkiem karnym w postaci nawiązki. Rezygnacja przez ustawodawcę z kar nieizolacyjnych dowodzi surowości ustawowego zagrożenia. Jego granice są natomiast, zgodnie z obowiązującym w polskim ustawodawstwie karnym modelem sankcji względnie oznaczonej, określone w ten sposób, że umożliwiają sądowi znaczną swobodę decydowania o wymiarze kary. Warto jednak zwrócić uwagę, że w sprawach o przestępstwa kwalifikowane z art. 108 u.o.z. wyroki orzekające karę bezwzględnego pozbawienia wolności praktycznie nigdy nie zapadają. Regułą jest stosowanie przez sąd w stosunku do sprawców tego rodzaju czynów środków probacyjnych, przede wszystkim warunkowego umorzenia postępowania albo zawieszenia wykonania kary. Skoro zatem sądowy wymiar kar za przestępstwo zniszczenia zabytku daleki jest od górnej granicy ustawowego zagrożenia, jej podwyższanie wydaje się niecelowe. Obostrzenie ustawowego zagrożenia karą w tej sytuacji nie umocni bowiem społecznego poszanowania dla wartości zabytkowych. Należy jednak podkreślić, że wyrażenie stanowczego poglądu na temat poruszony w oświadczeniu, wymagałoby pogłębionej analizy kryminologicznej.

Na marginesie warto dodać, że ochronę prawnokarną dóbr o szczególnym znaczeniu dla kultury z wysokim, dziesięcioletnim zagrożeniem karą pozbawienia wolności, statuuje Kodeks karny jako typ kwalifikowany pospolitych przestępstw przeciwko mieniu, m. in. przestępstwa zniszczenia cudzej rzeczy (por. art. 294 § 2 w zw. z art. 288 § 1 Kodeksu karnego).

WZ. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
SEKRETARZ STANU
Piotr Zuchowski

Do wiadomości

Departament Spraw Parlamentarnych
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów